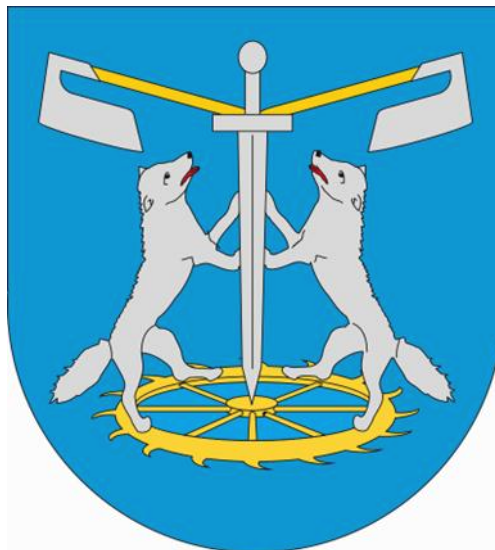

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WILCZYCE
NA LATA 2024-2030

Wilczyce, marzec 2024 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Podstawy prawne opracowania Strategii	6
1. Główne ramy prawne	6
2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	8
II. Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	15
1. Proces uspołeczniania	15
2. Słownik pojęć	15
III. Wizja, misja oraz cel strategiczny	16
IV. Charakterystyka środowiska społecznego	17
Informacje ogólne	17
Struktura ludności	18
Szkolnictwo podstawowe	18
Pomoc społeczna	19
Bezrobocie	19
V. Diagnoza Problemów Społecznych	21
1. Badania	21
2. Wnioski z Diagnozy	21
3. Rekomendacje z Diagnozy	32
4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych	35
VI. Analiza SWOT oraz dane prospektywne	38
1. Analiza SWOT	38
2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)	43
Pomoc społeczna	43
Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii	44
Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej	45
VII. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	46
1. Cele główne strategii.	46
2. Cele operacyjne i ich realizacja	48
VIII. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	58

IX. System zarządzania i aktualizacji strategii.	60
Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	60
Ramy finansowe Strategii.....	60
Instrumenty realizacji strategii	62
Monitoring i ocena wdrażania strategii	62
Załącznik nr 1 – wykaz podmiotów ekonomii społecznej.....	65

WSTĘP

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie – społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Fryszackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie

¹ K. Fryszacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Fryszacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej, następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno– kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
- wsparcie dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych."

I. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.). Ustawa ta określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. organizacje pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735, ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2241);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 44);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r., poz. 2123 ze zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 146);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 571).
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2023 r., poz. 810 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r., poz. 1993 ze zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1335);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 2230 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1429 ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadania Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- 1) Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- 2) Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- 3) Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.

- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).
- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,

- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.

5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno- programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

W dniu 29 marca 2021 roku Sejmik Województwa Świętokrzyskiego podjął Uchwałę Nr XXX/406/21 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+. Jest to najważniejszy i podstawowy dokument samorządu województwa określający obszary, cele i kierunki polityki rozwoju regionu, stanowiący punkt wyjścia do przygotowania pozostałych regionalnych dokumentów strategicznych i operacyjnych.

SRWŚ 2030+ stanowi odpowiedź władz regionu na nowe uwarunkowania oraz globalne i wewnętrzne wyzwania stojące przed województwem świętokrzyskim. Przedstawia spójny plan działania w perspektywie najbliższych dziesięciu lat oraz propozycję współpracy skierowaną do wszystkich podmiotów zainteresowanych rozwijaniem potencjału społeczno-gospodarczego regionu świętokrzyskiego.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ kładzie nacisk na cztery główne obszary:

1. GOSPODARKA (Cel 1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie);
2. ŚRODOWISKO (Cel 2. Przyjazny dla środowiska i czysty region);
3. DEMOGRAFIA (Cel 3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi);
4. ZARZĄDZANIE (Cel 4. horyzontalny – Sprawne zarządzanie regionem).

II.PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

III. WIZJA, MISJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Wilczyce, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

**Wilczyce – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa
i wysokiego standardu życia mieszkańców,
dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.**

Misję Gminy Wilczyce, wobec przedstawionej wizji, a także dotychczas prowadzonych działań, należy przedstawić następująco:

Wilczyce – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Celem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją oraz misją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary. Urzeczywistnieniem będzie wskazanie odpowiednich Celi Strategicznych i powiązanych z nimi kierunków działania.

IV.CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Wilczyce³ ma 3 621 mieszkańców, z czego 49,6% stanowią kobiety, a 50,4% mężczyźni. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców zmalała o 14,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Wilczyce zawarli w 2022 roku 13 małżeństw, co odpowiada 3,7 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz mniej od wartości dla Polski.

Gmina Wilczyce ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -32. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -9,20 na 1000 mieszkańców gminy Wilczyce. W 2022 roku urodziło się 15 dzieci, w tym 26,7% dziewczynek i 73,3% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,47 i jest mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

58,9% mieszkańców gminy Wilczyce jest w wieku produkcyjnym, 16,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 24,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Powierzchnia gminy wynosi 66,69 km², z czego 59,01 km² stanowią użytki rolne, natomiast 1,96 km² – lasy.

W zasobach komunalnych gminy Wilczyce znajduje się 12 mieszkań.

Na terenie gminy zarejestrowano łącznie 160 podmiotów gospodarczych, z czego 21 to spółki prawa handlowego, natomiast 139 to jednoosobowe działalności gospodarcze. Przeważają branże: budowlana, handlowa, transportowa oraz przetwórcza.

³ Część danych wskazanych w podrozdziale „Informacje ogólne” pochodzi z portalu www.polskawliczbach.pl

STRUKTURA LUDNOŚCI

Struktura ludności zaprezentowana została w formie tabelarycznej, z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny oraz poprodukcyjny.

GRUPA WIEKOWA	GMINA		
	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2021 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	593	312	281
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	2213	982	1231
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	843	523	320
2022 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	585	308	277
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	2189	974	1215
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	847	513	334

Źródło: dane własne Gminy.

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE

Struktura placówek oświatowych. Brak placówek ponadpodstawowych.

Liczba placówek	2021/2022	2022/2023
Placówki wychowania przedszkolnego	6	6
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	95	96
Szkoły podstawowe	3	3
Uczniowie szkół podstawowych	253	242

Dane – Gmina Wilczyce.

POMOC SPOŁECZNA

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2021 ROK	2022 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI	182	147
W TYM ZADANIA WŁASNE	181	146
W TYM ZADANIA ZLECONE	1	1
LICZBA RODZIN	120	102
LICZBA OSÓB W RODZINACH	284	242

Dane – OPS Wilczyce.

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilczycach (dalej jako: OPS). Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących ilości osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej (strona 20).

Poza OPS, na terenie Gminy funkcjonują:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny.

BEZROBOCIE

	2021 ROK		2022 ROK	
	OGÓŁEM	KOBIETY	OGÓŁEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	138	68	143	69
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	4	3	7	5

Dane – Gmina Wilczyce.

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW
	2021 rok			2022 rok		
UBÓSTWO	55	129	3,54	47	106	2,95
SIEROCTWO	0	0	0	1	1	0,03
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	12	59	1,62	14	64	1,78
BEZDOMNOŚĆ	2	2	0,05	3	3	0,08
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	45	83	2,28	42	80	2,22
BEZRADNOŚĆ	11	33	0,90	6	20	0,56
DŁUGOTRWALA CHOROBA	56	109	2,99	45	81	2,25
ALKOHOLIZM	3	3	0,08	6	9	0,25
NARKOMANIA	0	0	0	0	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	3	5	0,14	1	1	0,03

V.DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Badania

Na terenie gminy Wilczyce, w okresie grudzień 2023 r. – styczeń 2024 r., zostały przeprowadzone badania diagnozujące problemy społeczne, których efektem jest Diagnoza Problemów Społecznych. Celem podjętych badań była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie gminy Wilczyce. Badany obszar dotyczył przede wszystkim takich problemów jak: uzależnienia (alkoholowe, nikotynowe, behawioralne oraz chemiczne), przemoc, wykluczenie społeczne, problemy seniorów oraz młodzieży.

Zróżnicowany dobór próby, umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. W badaniu łącznie udział wzięło 227 osób (103 dorosłych mieszkańców, 106 uczniów, a także 18 przedstawicieli instytucji pomocowych).

Z uwagi na obszerny charakter dokumentu Diagnozy, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski oraz rekomendacje, zawarte w opracowanej Diagnozie Problemów Społecznych.

2. Wnioski z Diagnozy

Problem uzależnień od alkoholu wśród dorosłych mieszkańców

Najczęstsza odpowiedź na pytanie o częstotliwość spożywania alkoholu wśród mieszkańców to "kilka razy w roku", wybrana przez 31,07% badanych. Jednak istotna grupa, 25,24%, zadeklarowała, że w ogóle nie spożywa alkoholu. Spośród osób, które spożywają alkohol, najczęściej wybierane były "piwo/cydr", wybrane przez 55,84% badanych. Większość ankietowanych wskazała, że spożywa alkohol przede wszystkim "w domu" (62,34%), a także "podczas imprez rodzinnych" (55,84%) oraz "u znajomych podczas zorganizowanych spotkań" (41,56%). Zdecydowana większość respondentów (48,05%) zadeklarowała, że nigdy nie spożywa alkoholu w samotności. Jednakże, 38,96% przyznało, że robi to rzadko. Zdecydowana większość ankietowanych (77,92%) stwierdziła, że nigdy nie wykonywa obowiązków pod wpływem alkoholu. Jednak,

11,69% przyznało, że robi to czasami. W kwestii oceny skali spożycia alkoholu w miejscowości, większość respondentów (46,6%) trudno było zdecydować. Jednak, 24,27% uważało, że spożycie jest stałe, a 21,36% zauważyło wzrost w ostatnich latach. Jedynie 7,77% respondentów stwierdziło, że spożycie maleje.

Wnioskiem z przeprowadzonego badania jest to, że spożycie alkoholu wśród dorosłych mieszkańców jest zróżnicowane, zarówno jeśli chodzi o częstotliwość, rodzaj alkoholu, jak i miejsce spożycia. Istnieje również zauważalna grupa osób, która całkowicie unika spożywania alkoholu. Analiza wykonywania obowiązków pod wpływem alkoholu oraz ocena skali spożycia w miejscowości dostarczają dodatkowych informacji na temat wzorców zachowań związanych z alkoholem w społeczności.

Problem uzależnień od alkoholu wśród uczniów klas 4-6

Większość uczniów (89,06%) deklaruje, że nigdy nie próbowała napojów alkoholowych. Jednak 10,94% badanych przyznało się do próbowania alkoholu. Spośród uczniów, którzy próbowali alkoholu, większość (71,43%) wskazała, że po raz pierwszy sięgnęli po alkohol w wieku 9-10 lat. Pozostałe 28,57% uczniów przyznało, że sięgnęło po alkohol w wieku 8 lat lub mniej. Uczniowie, którzy próbowali alkoholu, często wskazywali na okoliczności, w których sięgnęli po napój alkoholowy "w czasie uroczystości rodzinnej bez wiedzy dorosłych" (28,57%). Inna istotna grupa uczniów (28,57%) przyznała, że próbowali alkoholu "przez pomyłkę".

Wnioski z tych danych mogą sugerować, że eksperymentowanie z alkoholem wśród uczniów klas 4-6 zdarza się, choć w małym stopniu. Istotne jest zrozumienie kontekstu, w jakim te doświadczenia występują, aby skutecznie opracować programy edukacyjne i prewencyjne, które mogą przeciwdziałać konsumpcji alkoholu wśród młodzieży.

Problem uzależnień od alkoholu wśród uczniów klas 7-8

Zdecydowana większość uczniów (83,33%) zadeklarowała, że nie próbowała napojów alkoholowych, a łącznie 85,72% uczniów, którzy spożywali alkohol, zaczęło po niego sięgać w przedziale wiekowym 11-14 lat. Ponad połowa uczniów (85,71%) deklaruje sięganie po alkohol podczas uroczystości rodzinnych, zarówno z, jak i bez zgody dorosłych. Spośród uczniów, którzy piją, łącznie 85,72% z nich deklaruje spożywanie

alkoholu raz lub rzadziej niż raz w roku. Oznacza to, że picie alkoholu nie jest powszechne wśród większości badanej grupy. Wśród uczniów spożywających alkohol, 50% wybiera alkohol domowej roboty, a pozostali preferują piwo, cydr, wino, oraz mocne alkohole (po 25%). Spożycie alkoholu najczęściej odbywa się na świeżym powietrzu (75%), na imprezach rodzinnych (50%), oraz w miejscach publicznych, takich jak dyskoteki, bary czy restauracje (25%).

Istnieje pewna niepewność co do dostępności alkoholu dla osób nieletnich, przy czym 57,14% uczniów zaznaczyło odpowiedź „nie wiem”. Ważne jest, aby podjąć działania edukacyjne i monitorujące w celu zrozumienia i zarządzania tym aspektem spożycia alkoholu wśród młodzieży.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców

Zdecydowana większość badanych (92,23%) deklaruje, że nie sięga po żadne środki psychoaktywne. Głównym powodem korzystania z substancji psychoaktywnych jest "ciekawość" i "przyjemność/relaksacja", wskazane przez 75% respondentów. Kolejne istotne motywy to "chęć dobrej zabawy", "presja grupy" oraz "zaimponowanie w towarzystwie" (po 25%). Spośród badanych, którzy mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi, najczęściej sięgali po "marihuanę lub haszysz" (62,5%), a następnie po "amfetaminę" (37,5%). Większość respondentów (62,5%) zadeklarowała, że nigdy nie sięga po substancje psychoaktywne w samotności, choć 25% przyznało, że robi to często. W kwestii dostępności substancji psychoaktywnych w gminie, najczęstszą odpowiedzią było "nie wiem" (79,61%), a jedynie 14,56% uważało, że jest to "łatwe". Większość badanych (79,61%) stwierdziła, że nie zna miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze w gminie. Dodatkowo, większość respondentów (80,58%) uznaje substancje psychoaktywne za "zdecydowanie szkodliwe", a 13,59% uważa je za "raczej szkodliwe". Mniejsza grupa respondentów nie była w stanie jednoznacznie ocenić szkodliwości (3,88%), a bardzo niewielka część uważała, że są "raczej nieszkodliwe" lub "zdecydowanie nieszkodliwe" (po 0,97%).

Wnioskiem z przeprowadzonego badania jest to, że większość mieszkańców nie sięga po substancje psychoaktywne, a ci, którzy to robią, często podkreślają ciekawość jako główny motyw. Istnieje również ogólna nieświadomość miejsc zakupu oraz przeważające przekonanie o szkodliwości substancji psychoaktywnych dla zdrowia.

Problem uzależnień od nikotyny wśród uczniów klas 4-6

Większość uczniów (95,31%) nigdy nie próbowała palenia papierosów. Jednak 4,69% uczniów przyznało się, że kiedykolwiek próbowali palić papierosy. Spośród uczniów, którzy próbowali palić papierosy, większość (66,67%) wskazała, że po raz pierwszy sięgnęli po papierosy w wieku 9-10 lat. 33,33% uczniów, którzy próbowali papierosów, przyznało, że po raz pierwszy sięgnęli po nie w wieku 8 lat lub mniej. Dodatkowo większość uczniów (70,31%) wie, czym są e-papierosy. Jednak 29,69% uczniów nie jest zaznajomionych z e-papierosami. Przeważająca większość uczniów z gminy (97,87%) nie używa e-papierosów. Jeśli chodzi o postrzeganie uzależniającego charakteru e-papierosów, większość uczniów (57,45%) uważa, że są one uzależniające, porównywalnie do tradycyjnych papierosów.

Podsumowując, większość ankietowanych uczniów unika palenia papierosów i e-papierosów. Jednak istnieje potrzeba kontynuowania działań edukacyjnych w celu zwiększenia świadomości na temat potencjalnych zagrożeń związanych z korzystaniem z papierosów oraz e-papierosów.

Problem uzależnień od nikotyny wśród uczniów klas 7-8

Większość uczniów (80,95%) zadeklarowała, że nigdy nie próbowała papierosów, a spośród uczniów, którzy próbowali papierosów, 62,5% zaczęło to robić w wieku 13-14 lat lub później. Większość uczniów (88,1%) jest świadoma istnienia e-papierosów, co może wynikać z ich rosnącej popularności wśród młodzieży. Zdecydowana większość uczniów z gminy (86,49%) nie używa e-papierosów, co stanowi pozytywny znak.

Wśród uczniów sięgających po e-papierosy, większość (60%) nie wskazała konkretnych powodów, a 40% deklaruje chęć spróbowania czegoś nowego. To podkreśla potrzebę edukacji dotyczącej zagrożeń związanych z używaniem e-papierosów, aby zminimalizować ciekawość młodzieży i promować zdrowy styl życia.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród uczniów klas 4-6

Większość uczniów (98,44%) nigdy nie próbowała zażywać narkotyków/dopalaczy, a tylko 1,56% uczniów przyznało się, że kiedykolwiek próbowali zażywać narkotyki/dopalacze. Spośród uczniów, którzy mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi, wszyscy (100%) przyznali się do pierwszego zażycia w wieku 8 lat lub mniej. Wszyscy uczniowie, którzy mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi, zdobyli je najczęściej, biorąc je z domu bez zgody rodziców (100%). Głównym powodem, dla którego uczniowie sięgają po substancje psychoaktywne, jest "presja grupy/znajomych/przyjaciół" - 100%. Większość uczniów (95,31%) zdaje sobie sprawę, że substancje psychoaktywne są szkodliwe dla zdrowia, z czego 75% osób zdecydowanie tak, a 20,31% raczej tak.

Wnioski wskazują na pozytywną tendencję, gdzie większość uczniów wykazuje brak doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków/dopalaczy. Jednak ważne jest utrzymanie działań edukacyjnych w celu podnoszenia świadomości na temat szkodliwości i ryzyka związanego z substancjami psychoaktywnymi oraz budowania odporności na presję grupy.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród uczniów klas 7-8

Z wyników odpowiedzi uczniów, że żaden z badanych z klas 7-8 nie próbował zażywać narkotyków lub dopalaczy. Większość uczniów (73,81%) deklaruje, że nie wie, gdzie można nabyć narkotyki lub dopalacze w ich gminie. Warto zauważyć, że uczniowie (19,05%) uważają dostęp do narkotyków na terenie gminy za trudny. Dodatkowo większość uczniów (92,86%) zdaje się być świadoma szkodliwości substancji psychoaktywnych dla zdrowia, co jest pozytywnym znakiem. Pomimo tego, że większość uczniów nie zna miejsc, gdzie można nabyć narkotyki, niewielka grupa (16,67%) wskazuje na możliwość zakupu przez Internet. To sugeruje, że należy zwrócić uwagę na edukację dotyczącą ryzyka zakupu substancji psychoaktywnych online.

Problem przemocy wśród dorosłych mieszkańców

Po zapytaniu, czy respondenci znają osoby doświadczające przemocy domowej, większość (50,49%) odpowiedziała, że nie, natomiast 30,1% stwierdziła, że tak.

W przypadku pytania o doświadczenie przemocy przez samych ankietowanych, przeważająca większość (75,73%) odpowiedziała, że nigdy nie doświadczyła żadnej formy przemocy. Jednakże, 16,5% przyznało, że doświadczyło przemocy więcej niż 12 miesięcy temu, a 3,88% doświadczyło przemocy w okresie ostatnich 30 dni oraz w okresie ostatnich 12 miesięcy. Osoby, które doświadczyły przemocy, najczęściej spotykały się z przemocą psychiczną (68%). Kolejne formy to przemoc fizyczna (36%), mobbing (24%), przemoc ekonomiczna (20%), oraz zaniedbanie (16%). Wśród osób stosujących przemoc wobec ankietowanych, najczęściej byli to: mąż/żona (28%), ojciec/opiekun, a także obce osoby (po 24%) oraz pracodawcę (16%).

Większość badanych (89,32%) zadeklarowała, że nigdy nie stosowała jakichkolwiek form przemocy wobec innych osób. Jednak 7,77% przyznało, że stosowało przemoc więcej niż 12 miesięcy temu, a 2,91% przyznało się do stosowania przemocy w okresie ostatnich 30 dni. Wśród ankietowanych, którzy stosowali przemoc, najczęściej było to stosowanie przemocy fizycznej (54,55%), a także psychicznej (45,45%). Respondenci, którzy stosowali przemoc, zazwyczaj deklarowali, że zdarzało się im stosować przemoc wobec obcych osób (36,36%), małżonków (36,36%), dzieci (27,27%), oraz znajomych/przyjaciół (27,27%). Pytanie o stosowanie kar fizycznych wobec dzieci wywołało zdecydowane stanowisko. Większość respondentów (67,96%) uznała, że stosowanie kar fizycznych wobec dzieci nie jest dobrą metodą wychowawczą. Jednak 17,48% ankietowanych uważało, że takie kary są akceptowalne.

Mimo że znaczna część respondentów nie zna osób doświadczających przemocy domowej, istnieje grupa osób, która sama doświadczyła różnych form przemocy. Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą doświadczaną przez ankietowanych, a najczęściej sprawcami są najbliżsi, czyli partnerzy życiowi lub członkowie rodziny. Dodatkowo większość ankietowanych nie stosuje przemocy wobec innych osób, ale istnieje grupa osób, która doświadczyła takich sytuacji. Stosowanie przemocy fizycznej i psychicznej jest obecne wśród tych osób, a stosunek do stosowania kar fizycznych wobec dzieci jest raczej negatywny, przy czym jednak istnieje grupa, która uznaje to za akceptowalne.

Problem przemocy wśród uczniów ze klas 4-6

Większość uczniów (70,31%) nie doświadczyła przemocy. Jednakże 29,69% uczniów przyznało, że doświadczyło przemocy. Osoby stosujące przemoc wobec respondentów to głównie "siostra" i "koledzy ze szkoły", obie grupy po 31,58%. Rzadziej wskazywane były osoby takie jak "mama/opiekunka", "tata/opiekun", "brat", z udziałem każdej z tych osób na poziomie 21,05%. Najczęściej doświadczanym rodzajem przemocy było "ktoś ci groził, zastraszał, przezywał, upokarzał cię, wyśmiewał się z ciebie lub twojego wyglądu, zawstydział itp." - 57,89% uczniów. Również istotny odsetek uczniów (42,11%) doświadczył fizycznej przemocy, takiej jak "ktoś cię bił, spoliczkował, kopał, szarpał, dusił, popychał itp." Mniej uczniów (26,32%) doświadczyło zaniedbania, gdzie "ktoś nie opiekował się tobą, gdy tego potrzebowałeś, np. gdy byłeś chory, głodny, przestraszony".

Większość uczniów (79,69%) nie przyznaje się do stosowania przemocy wobec innych. Jednakże 20,31% ankietowanych uczniów zaznaczyło, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec innych. Najczęściej uczniowie przyznają, że stosowali przemoc wobec "siostry" i "kolegów ze szkoły", obie grupy po 38,46%. Rzadziej wskazywano na stosowanie przemocy wobec "brata" - 30,77%. Wśród uczniów, którzy przyznali się do stosowania przemocy, najczęstsze formy to "bicie, spoliczkowanie, kopanie, szarpanie, duszenie, popychanie itp." - 76,92% uczniów. Ponadto, 30,77% przyznających się uczniów stosowało formy psychicznej przemocy, takie jak "grożenie, zastraszanie, przezywanie, upokarzanie, wyśmiewanie, zawstydzanie itp.", a 15,38% ankietowanych uczniów przyznało, że stosowali przemoc w postaci niestosownego dotykania kogoś w miejsca intymne, w sposób w który nie był tego świadomy/nie wyraził na to zgody.

Na pytanie, czy w szkole występuje problem przemocy między uczniami, większość uczniów (54,69%) odpowiedziała, że nie ma wiedzy na ten temat. Jednak 28,12% uczniów uważa, że takowy problem występuje, a 17,19% twierdzi, że nie występuje.

Uczniowie wskazali, że w przypadku problemu przemocy zwróciliby się z prośbą o pomoc przede wszystkim do "rodziców/opiekunów" (84,37%). Również do "nauczycieli" zwróciłoby się 39,06% uczniów. Pozostałe odpowiedzi to "znajomi/przyjaciele" (21,87%) i "Policja" (18,75%).

Wnioski z danych wskazują na potrzebę podjęcia działań prewencyjnych i edukacyjnych w szkołach mających na celu zarówno przeciwdziałanie przemocy, jak i pomaganie

uczniom w radzeniu sobie z ewentualnymi doświadczeniami przemocowymi. Szczególnie istotne może być wzmocnienie działań promujących bezpieczne i wspierające środowisko szkolne.

Problem przemocy wśród uczniów ze klas 7-8

Uczniowie wskazują na uzależnienia od substancji psychoaktywnych jako główną przyczynę agresji (69,05%), a także wpływ środowiska i znajomych również jest uważany za istotny czynnik (59,52%). Pomimo że większość uczniów (76,19%) zadeklarowała, że nie doświadczyła przemocy, istnieje grupa (23,81%), która miała tego doświadczenie. Respondenci, którzy doświadczyli przemocy, najczęściej spotykali się z przemocą werbalną, psychiczną, czyli groźbami, zastraszaniem, wyśmiewaniem (50%). Przemoc fizyczna, taka jak bicie, była również istotnym elementem (40%). W badaniu wskazuje się, że agresja często pochodzi od obcych osób (40%) oraz od kolegów ze szkoły (40%).

Większość uczniów (78,57%) deklaruje, że nie stosuje przemocy wobec innych. Niemniej jednak, istnieje grupa uczniów (21,43%), która przyznała się do stosowania przemocy. Uczniowie, którzy przyznali się do stosowania przemocy, najczęściej wskazywali na stosowanie przemocy wobec brata (44,44%) i znajomych/przyjaciół (33,33%). Respondenci, którzy przyznali się do stosowania przemocy, najczęściej stosowali formy fizycznej przemocy, takie jak bicie, kopanie, itp. (77,78%). Dodatkowo większość uczniów (50%) nie jest pewna, czy w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami.

W przypadku problemów z przemocą, uczniowie zdecydowanie wskazują, że zwróciliby się o pomoc do rodziców/opiekunów (73,81%). Istotne jest, aby szkoły i społeczności były przygotowane do udzielania wsparcia uczniom w sytuacjach przemocy i konfliktów. Jednak, warto zauważyć, że znaczna część uczniów (30,95%) uważa, że radziłaby sobie samodzielnie, co podkreśla znaczenie edukacji w zakresie rozwiązywania konfliktów i umiejętności interpersonalnych. W przypadku uczniów doświadczających przemocy, ważne jest dostarczenie im odpowiedniego wsparcia emocjonalnego i psychologicznego. Rozpoznanie sytuacji i wdrożenie działań prewencyjnych mogą przyczynić się do stworzenia bezpiecznego otoczenia dla wszystkich uczniów.

Problem uzależnień behawioralnych wśród dorosłych mieszkańców

Trochę ponad połowa ankietowanych (52,43%) nie jest zaznajomiona z pojęciem uzależnień behawioralnych, natomiast 47,57% badanych potwierdziło, że są zaznajomieni z tym terminem. Większość ankietowanych (75,73%) korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, a 9,71% kilka razy w tygodniu. W kwestii czasu poświęcanego na korzystanie z nowych mediów, 39,36% respondentów wybierało odpowiedź "do 1 godziny dziennie", a tyle samo (39,36%) 1-3 godziny dziennie. Głównym powodem korzystania z nowych mediów było "social media (Facebook, X, Instagram, TikTok)", wskazane przez 61,7% respondentów. Kolejne istotne powody to "bieżące wiadomości, poszerzanie swojej wiedzy, hobby itp." (52,13%), "robienie zakupów" (48,94%), oraz "kontakt ze znajomymi" (46,81%). Wśród ankietowanych 48,94% zaznaczyło, że można powiedzieć, że są uzależnieni od telefonu komórkowego, ponieważ trudno byłoby im funkcjonować bez niego. Druga w kolejności odpowiedź to "nie, mogę żyć bez telefonu komórkowego" (39,36%), a trzecia to "tak, zdecydowanie jestem uzależniony/a od telefonu komórkowego" (9,57%).

Większość respondentów (84,47%) deklaruje, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nigdy nie brała udziału w konkursach, gdzie wysyła się płatne sms-y. Tylko niewielka grupa osób (12,62%) przyznała, że brała udział kilka razy, a najmniejsza część (2,91%) uczestniczyła w tego typu konkursach wielokrotnie. Przeważająca większość ankietowanych (95,15%) stwierdziła, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nigdy nie grała na automatach w salonach gier. Jednak 3,88% osób przyznało się do grania kilka razy, a 0,97% ankietowanych grało w tego typu hazardowe gry wielokrotnie. Większość ankietowanych (96,12%) oświadczyła, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nigdy nie obstawiała zakładów bukmacherskich. Tylko niewielka grupa respondentów (2,91%) przyznała się do obstawiania zakładów kilka razy, a 0,97% badanych ankietowanych obstawiało zakłady bukmacherskie wielokrotnie.

Wnioskiem z tych wyników jest, że korzystanie z nowych mediów, zwłaszcza przez social media, jest powszechne, a część respondentów deklaruje pewne uzależnienie od swoich urządzeń elektronicznych, zwłaszcza telefonu komórkowego. Warto zwrócić uwagę na potrzebę świadomości i edukacji dotyczącej potencjalnych uzależnień behawioralnych związanych z korzystaniem z nowych technologii. Dodatkowo

większość respondentów nie angażuje się w różne formy hazardu, takie jak konkursy z płatnymi sms-ami, granie na automatach w salonach gier czy obstawianie zakładów bukmacherskich. Jednakże istnieje niewielka grupa osób, które uczestniczą w tych aktywnościach, zwłaszcza w przypadku konkursów z płatnymi sms-ami. Edukacja i świadomość na temat potencjalnych ryzyk związanych z hazardem mogą być ważne w kontekście profilaktyki.

Problem uzależnień behawioralnych wśród uczniów klas 4-6

54,69% uczniów korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, a 40,62% ankietowanych używa ich kilka razy w tygodniu. 54,05% uczniów poświęca na korzystanie z nowych mediów 1-3 godziny dziennie, a także 24,32% ankietowanych spędza na nowych mediach 3-6 godzin dziennie. Najczęstszym powodem korzystania z nowych mediów przez uczniów jest "kontakt ze znajomymi" - 70,31% uczniów. Inne popularne powody to "oglądanie filmów, seriali, programów na YouTube" (53,12%), "nauka" (50%), "social media" (50%), "słuchanie muzyki" (46,87%), "granie w gry online" (43,75%) oraz "z nudów" (40,62%). 62,5% uczniów przyznało, że na ich urządzeniach, które łączą się z Internetem, nie ma zainstalowanej blokady rodzicielskiej. 25% nie jest pewnych, czy taka blokada jest zainstalowana. 12,5% stwierdziło, że na ich urządzeniach jest zainstalowana blokada rodzicielska. 95,31% uczniów odpowiedziało, że nie udostępniłoby swoich danych obcej osobie. Tylko 3,12% stwierdziło, że udostępniłoby swoje dane. W kontekście świadomości uzależnienia od telefonu komórkowego, 59,37% uczniów uważa, że nie byłoby dla nich problemem żyć bez telefonu komórkowego, a 35,94% uczniów przyznaje, że mogliby uznać się za uzależnionych od telefonu komórkowego. Jeśli chodzi o doświadczenie z odrzuceniem z powodu braku dostępu do urządzeń elektronicznych, 89,06% uczniów nie doświadczyło odrzucenia czy dyskryminacji z powodu braku dostępu do urządzeń elektronicznych, jednak 0,94% respondentów przyznało, że czuli się odrzuceni z tego powodu.

Wnioski z ankiety wskazują na powszechne korzystanie z urządzeń elektronicznych wśród uczniów, częstość korzystania jest wysoka, a powody są zróżnicowane. Warto zwrócić uwagę na kwestie bezpieczeństwa online oraz świadomość uczniów dotyczącą zagrożeń związanych z udostępnianiem danych w Internecie.

Problem uzależnień behawioralnych wśród uczniów klas 7-8

Zdecydowana większość uczniów (92,86%) korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, a duża liczba uczniów (43,59%) poświęca codziennie od 3 do 6 godzin na korzystanie z nowych mediów. Social media, kontakt ze znajomymi, słuchanie muzyki i zabicie nudy są głównymi powodami, dla których uczniowie korzystają z nowych mediów. To ważne, aby świadomie zarządzać czasem spędzanym w sieci i równoważyć go z innymi aktywnościami. Większość uczniów (80,95%) przyznała, że na ich urządzeniach nie jest zainstalowana blokada rodzicielska. Wprawdzie większość uczniów (76,19%) zdaje sobie sprawę z zagrożeń wynikających z udostępniania danych w Internecie, jednak 19,05% respondentów nie jest tego pewna. To podkreśla potrzebę edukacji dotyczącej bezpieczeństwa online i ochrony prywatności. Duża część uczniów (69,05%) przyznaje, że trudno im byłoby funkcjonować bez telefonu komórkowego, co sugeruje pewien poziom uzależnienia. Edukacja na temat umiejętnego korzystania z technologii oraz określenie zdrowych granic są istotne dla równowagi między światem cyfrowym a rzeczywistym.

Problemy społeczne według pracowników instytucji pomocowych

Respondenci uznali "alkoholizm" za najbardziej widoczny problem społeczny na terenie wykonywania ich obowiązków służbowych/zawodowych (77,78%). Inne problemy społeczne, które uznano za znaczące, to "przemoc domowa" (61,11%), "uzależnienia behawioralne" (50%), oraz "nikotynizm" (44,44%). Respondenci wskazali na różne przyczyny problemów społecznych, takie jak "bezrobocie" i "ubóstwo" (obie odpowiedzi uzyskały po 66,67%). Inne przyczyny obejmują "niezaradność życiową" (44,44%), "alkoholizm" (33,33%), oraz "bezaradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych" (27,78%). Respondenci podzielili się różnymi opiniami dotyczącymi zmian w spożyciu alkoholu. Połowa respondentów uważa, że "spożycie wzrasta", druga połowa uważa, że "jest stałe", a kolejny odsetek stwierdził, że "nie ma wiedzy" na ten temat (33,33% każda opcja).bSpecjaliści z obszaru pomocy społecznej często spotykają się z uzależnieniami alkoholowymi (61,11%), co świadczy o istotności tego problemu. Zdaniem respondentów, uzależnienia behawioralne, takie jak komputer/internet, hazard, jedzenie, czy zakupy, są zauważalne na terenie wykonywania ich obowiązków (łącznie

83,33%). Respondenci zaznaczyli, że w gminie istnieje zapotrzebowanie na szkolenia z zakresu "rozwiązywania problemów alkoholowych" (61,11%) oraz "rozwiązywania problemów przemocy" (55,56%). Również problematyka uzależnień behawioralnych, narkomanii zostały wymienione jako obszary, które mogą wymagać szkoleń (22,22% i 16,67%). Wszyscy ankietowani stwierdzili, że w ich opinii problem przemocy domowej jest obecny na terenie wykonywania ich obowiązków służbowych/zawodowych. Rodzaje przemocy wskazane przez mieszkańców obejmują przemoc fizyczną (94,44%), psychiczną (72,22%), ekonomiczną (55,56%), oraz zaniedbanie. Respondenci uznali, że kobiety najczęściej doświadczają przemocy (94,44%), a także wymienili "nieletnich" jako grupę podatną na to zjawisko (66,67%).

3. Rekomendacje z Diagnozy

Rekomendowane działania profilaktyczne:

- W kwestii spożywania alkoholu oraz substancji psychoaktywnych wśród nieletnich, należałoby prowadzić monitoring tego problemu oraz organizować spotkania edukacyjne zarówno z uczniami, jak i rodzicami na temat zagrożeń wynikających z tego typu uzależnień. W związku z tym zalecana jest dalsza realizacja kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, papierosów, narkotyków oraz dopalaczy, a także uzależnień behawioralnych.
- W szkołach należy realizować programy profilaktyczne rekomendowane przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.
- W opinii młodzieży podejmowane działania profilaktyczne są dla nich ciekawe i chętnie w nich uczestniczą, dlatego warto organizować warsztaty profilaktyczne z udziałem specjalistów oraz pogadanki z wychowawcami w szkole. W związku z tym ważne jest także edukowanie pedagogów, wychowawców oraz nauczycieli, aby wyposażyć ich w umiejętności potrzebne do prowadzenia świadomej profilaktyki szeroko pojętych uzależnień.

Profilaktyka uzależnień chemicznych powinna być prowadzona na kilku poziomach, aby spełniała swoją rolę:

Profilaktyka uniwersalna – są to działania profilaktyczne adresowane do całych grup, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Ich celem jest zmniejszanie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój. Tutaj zaleca się:

- Wdrażanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych.
- Wspieranie prospołecznych działań młodzieży przez mentorów/tutorów, programów liderских i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia.
- Utrzymywanie dobrych relacji z innymi niż rodzice kompetentnymi i troskliwymi osobami dorosłymi (np. dziadkami, nauczycielami, mentorami) jest jednym z ważnych czynników chroniących i wspierających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.
- Wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań - rekomenduje się, aby działania te miały formę warsztatów i spotkań z ekspertami, ponieważ jest to najbardziej lubiana i skuteczna forma profilaktyki dla tej grupy.
- Organizację kursów radzenia sobie ze stresem, usprawniania komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z negatywnymi emocjami.
- Wzmacnianie asertywnych zachowań, pewności siebie i samoakceptacji poprzez zajęcia z terapeutami zajęciowymi.
- Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej w celu uświadomienia jak alkohol oraz narkotyki wpływają na organizm człowieka oraz funkcjonowanie społeczności, poprzez kampanie w social mediach.
- Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży na temat przemocy, agresji i konfliktów między uczniami, a także zmotywowanie ich do nauki szkolnej.

- Rekomenduje się edukację rodziny pod względem problemów uzależnień i zasięgnięcia pomocy w wypadku występowania przemocy. Edukacja może mieć formę kampanii społecznej oraz warsztatów i spotkań z ekspertami (w formie stacjonarnej lub online). Prowadzenie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych, mających na celu podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat szkodliwości i skutków przyjmowania substancji uzależniających.

Profilaktyka selektywna – ukierunkowana na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka. Są to działania profilaktyczne adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego. Profilaktyka selektywna jest więc przede wszystkim działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym. Rekomenduje się:

- Zapewnienie łatwego dostępu do źródeł informacji, przeznaczonych dla osób szukających wsparcia, dotkniętych problemem uzależnień i/lub przemocy. Specjalistycznym wsparciem powinni zostać objęci mieszkańcy oraz rodziny borykające się z problemem alkoholowym. Tym rodzinom powinny zostać zaproponowane warsztaty lub spotkania, podczas których mogliby uzyskać wsparcie i wzmacniać swój autorytet wychowawczy pod okiem psychologów.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym w mieście.
- Opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia świadomości oraz odpowiedzialności sprzedawców alkoholu i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim.

Profilaktyka wskazująca – ukierunkowana na jednostki (lub grupy) wysokiego ryzyka, demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale jeszcze niespełniających kryteriów diagnostycznych uzależnienia,

a także wskazujące na symptomy innych zaburzeń zachowania lub problemów psychicznych. Zaleca się:

- Zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu, wspieranie działań rehabilitacyjnych i grup wsparcia – stworzenie możliwości resocjalizacji osób uzależnionych. Zalecane jest, aby poza uczestnictwem w psychoterapii osoby uzależnione korzystały również z oferty ruchów samopomocowych.
- Zwiększanie oferty działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od alkoholu lub zwiększanie dostępu do istniejących form wsparcia.
- Wspieranie działalności środowisk abstynenckich. Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym. Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym.
- Wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią.
- Wyrównywanie szans może zostać przeprowadzone w różnorodny sposób, m.in. opracowanie programów profilaktycznych przeciwdziałających problemom społecznym w rodzinach, wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego lub wspieranie rodzin i form zastępczych w opiece nad dzieckiem. Działanie to znajduje uzasadnienie w fakcie, iż to rodzina jest podstawową komórką społeczną i to od jej kondycji zależy rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych

Zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, Strategia zawiera również określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Należy zwrócić uwagę, że podmiotami ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej) są:

- 1) spółdzielnie socjalne,
- 2) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
- 3) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- 4) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej,
- 5) organizacje pozarządowe⁴,
- 6) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – to znaczy:
 - osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
 - stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
 - spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Z kolei usługi społeczne wymienione w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oznaczają działania z następujących zakresów:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,

⁴ Organizacje pozarządowe o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych

- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałaniu bezrobocia,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej, które zarejestrowane są na terenie gminy Wilczyce zostały wymienione w Załączniku nr 1 do niniejszej Strategii. Podmioty te wykonują usługi społeczne praktycznie we wszystkich obszarach, przede wszystkim jednak z zakresu: wspierania rodziny, pomocy społecznej, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej. Dotychczasowa ich działalność stanowi istotne wsparcie w realizacji wskazanych usług przez gminę Wilczyce. Wskazane podmioty są dobrze przygotowane do realizacji wymienionych usług społecznych, posiadają odpowiednie zasoby, przede wszystkim kadrowe oraz sprzętowe. W konsekwencji należy pozytywnie ocenić ich zdolność do dalszej realizacji wykonywanych zadań, stanowiących wymienione usługi społeczne.

VI. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– dobre funkcjonowanie Ośrodka Pomocy Społecznej – skoordynowany system pomocy i wsparcia osobom i rodzinom potrzebującym pomocy – zaangażowanie w pracę kadry Ośrodka Pomocy Społecznej – wysokie wykształcenie i duża wiedza pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej – chęć nabywania nowych umiejętności, chęć uczestnictwa w szkoleniach podnoszących kwalifikację pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej – funkcjonowanie Świetlic Środowiskowo-Profilaktycznych – funkcjonowanie Klubu Seniora – znajomość środowisk wymagających pomocy – dobra współpraca z innymi jednostkami działającymi na terenie gminy – szybka wymiana informacji pomiędzy instytucjami – dobra współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie – funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego zapewniającego wsparcie terapeutyczno-psychospołeczne i prawne	– duże obciążenie zawodowe pracowników pomocy społecznej – niewielka ilość mieszkań socjalnych – brak mieszkania interwencyjnego – zwiększenie ilości pracy socjalnej z trudnym klientem – pojawiające się nowe problemy i kwestie społeczne związane z pracą pracowników pomocy społecznej – brak instytucji wspierających działania systemu pomocy społecznej takich jak dzienny dom pomocy społecznej, kluby seniora, domy seniora – niska wiedza i świadomość ludzi na temat pomocy społecznej – niska liczba chętnych osób do świadczenia usług opiekuńczych – słabo rozwinięty wolontariat – brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań pomocowych.

– dobra współpraca przy realizacji działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej – Zespół Interdyscyplinarny	
SZANSE	ZAGROŻENIA
– tworzenie innowacyjnych programów mających na celu wsparcie samorządów – możliwość dofinansowania ze środków UE – dalsze systematyczne umacnianie rodziny, motywowanie do właściwej egzystencji i funkcjonowania rodziny w środowisku – warunkowanie pomocy poprzez zawieranie kontraktów socjalnych – zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie: przeciwdziałania przemocy, przeciwdziałania wykluczeniu	– stereotypowe myślenie na temat pomocy społecznej oraz uzależnienie klientów od systemu pomocy społecznej – brak pokoleniowości rodzin, pozostawianie w samotności osób starszych i niepełnosprawnych przez rodzinę – przeniesienie obowiązków rodziny względem osób starszych i niepełnosprawnych na instytucje pomocowe – starzenie się społeczeństwa – dziedziczenie niezaradności klientów OPS – wzrastająca liczba osób uzależnionych (alkohol, narkotyki) – obciążenie nowymi zadaniami – kształtowanie się postaw roszczeniowych – przekazywanie negatywnych wzorców przez rodziców – wzrost ilości osób ubogich i bezdomnych

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– działalność GKRPA – podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi – imprezy plenerowe promujące zdrowy styl życia – działalność profilaktyczna – punkt konsultacyjny – współpraca instytucji pomocowych	– brak dostatecznej wiedzy wśród społeczeństwa na temat uzależnień od narkotyków i uzależnień behawioralnych – brak dostępu do psychiatrii dziecięcej – słabo rozwinięty wolontariat
SZANSE	ZAGROŻENIA
– pozyskiwanie dodatkowych środków krajowych i unijnych – zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywania w miejscach publicznych – pozyskanie środków finansowych na kontynuację działania punktu konsultacyjnego – możliwość finansowania zadań w zakresie uzależnień behawioralnych	– niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania narkotyków, dopalaczy – brak pozytywnych wzorców w rodzinie oraz przenoszenie złych zachowań z pokolenia na pokolenie – „dziedziczenie” uzależnień – brak reakcji społeczeństwa oraz przyzwolenie na przejawy demoralizacji dzieci i młodzieży

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– optymalna liczba przedszkoli i szkół publicznych na terenie gminy – przygotowana kadra pedagogiczna – Centrum Kultury – kompetentni pracownicy – urozmaicony zakres zajęć pozalekcyjnych dla dzieci – cykliczna organizacja imprez plenerowych na terenie gminy – dobra współpraca między instytucjami oświatowymi, społecznymi oraz kulturalnymi – działalność Kół Gospodyń Wiejskich – realizacja projektów skierowanych do lokalnej społeczności w siedzibie Centrum Kultury	– słabo rozwinięty wolontariat młodzieżowy – brak różnorodnej oferty dla młodzieży: zbyt mała oferta dla młodzieży; brak miejsca spotkań dla tych odbiorców, które pozwoliłoby rozwijać swoje talenty, brak osoby w zespole znającej się na pracy z młodzieżą; brak informacji o potrzebach lokalnej młodzieży – zbyt mała ilość zajęć/aktywności dla seniorów – niewystarczająca baza lokalowa – mała liczba specjalistów mogących prowadzić zajęcia dodatkowe, brak motywacji – brak dostępu do psychologów (problem ogólnokrajowy)
SZANSE	ZAGROŻENIA
– pozyskiwanie środków na realizację zadań, szkoleń i innych ze źródeł zewnętrznych (UE, konkursy, projekty) – pozyskiwanie środków zewnętrznych – napływ nowych mieszkańców – aktywność społeczności gminy – realizowanie nowych projektów sportowo-rekreacyjnych	– niż demograficzny, wraz ze starzeniem się społeczeństwa – niska świadomość edukacyjna – wyjazd młodzieży do większych miast – brak wykwalifikowanej kadry na rynku, – bierność społeczności lokalnej w uczestniczeniu w wydarzeniach sportowych

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

- uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy ubóstwa, przemocy domowej, starzenia się społeczeństwa, niepełnosprawności, trudnej sytuacji osób długotrwale chorych,
- propagowanie idei pomocy sąsiedzkiej oraz idei wolontariatu poprzez zachęcanie do nawiązywania kontaktów sąsiedzkich, współpracę pracowników socjalnych z lokalną społecznością, tworzenia sieci wsparcia,
- motywowanie do podnoszenia kompetencji zawodowych przez osoby bezrobotne, co może przyczynić się do zwiększenia szans na podjęcie przez nich zatrudnienia na otwartym rynku pracy, udzielanie wsparcia w poszukiwaniu ofert pracy, udzielanie informacji i wskazówek w tym zakresie,
- kierowanie osób bezrobotnych do wyspecjalizowanych instytucji zajmujących się tego typu problematyką,
- rozwój infrastruktury zapewniającej opiekę dla dzieci do lat 3 oraz dzieci przedszkolnych,
- utrzymywanie na odpowiednim poziomie ofert spędzania wolnego czasu oraz rozwijania pasji zarówno przez dzieci, młodzież jak też osoby starsze, niepełnosprawne,
- znoszenie barier architektonicznych,
- kontynuacja uczestnictwa w programach rządowych dających wsparcie osobom starszym oraz niepełnosprawnym,
- zatrudnienie wykwalifikowanych opiekunek środowiskowych realizujących usługi opiekuńcze, zgodnie z przyjętymi standardami,
- kontynuacja lokalnej polityki w kierunku dalszego stwarzania sprzyjających warunków dla inwestycji na terenie gminy,

- zapobiegania wykluczeniu cyfrowemu osób starszych, niepełnosprawnych, długotrwale chorych,
- zwiększenie udziału seniorów oraz osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych w życiu społecznym,
- aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych,
- podniesienie jakości wszystkich usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym, długotrwale chorym poprzez profesjonalizację kadry pomocy społecznej,
- zwiększenie efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi.

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- systematyczne działania prowadzące do zwiększenia świadomości osób dorosłych w przedmiocie uzależnień, konsekwencji uzależnień oraz często związanej z uzależnieniem przemocy domowej,
- poszerzenie wiedzy uczniów w zakresie uzależnień i ich skutków, zwłaszcza w obszarze uzależnień behawioralnych,
- umocnienie współpracy z rodzicami, pedagogami w celu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy wśród dzieci i młodzieży,
- zwiększenie bezpieczeństwa na drogach poprzez edukację dzieci, częstsze kontrole trzeźwości kierowców np.
- kontynuacja działań profilaktycznych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Kontynuacja działania Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin z problemami,
- interdyscyplinarna współpraca instytucji i podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- profilaktyka prozdrowotna,
- edukacja dzieci i młodzieży w obszarze lokalnego patriotyzmu i idei wolontariatu,
- wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych,
- propagowanie atrakcyjnych ofert spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań,
- integrowanie społeczności lokalnej – organizacja wydarzeń,
- edukacja seniorów w obszarze bezpieczeństwa,
- rozbudowa infrastruktury kulturalnej.

VII. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

W niniejszej Strategii wizję sformułowano w następujący sposób:

Wilczyce – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiego standardu życia mieszkańców, dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.

Natomiast misja wyrażona została:

Wilczyce – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

Wilczyce – Gmina bezpieczna, kreująca warunki do pełnego wspierania mieszkańców, poprzez realizację bieżących potrzeb społecznych.

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (odpowiednio

zmodyfikowanych wobec zmieniających się realiów), z uwzględnieniem bieżących potrzeb. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.**
- III. Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.**

2. Cele operacyjne i ich realizacja

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin	– Kontynuacja i doskonalenie programu przeciwdziałania przemocy domowej – Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (prawne, psychologiczne, terapeutyczne) – Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami Gminy zajmującymi się polityką społeczną – podniesienie poziomu komunikacji (np. poprzez utworzenie platformy wymiany danych) – Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług – Wsparcie specjalistyczne osób na co dzień zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą (superwizja)
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Opracowanie i wdrożenie kolejnych programów przeciwdziałania przemocy domowej – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych – rozszerzenie oferty placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz pomocowych	– Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy domowej – Rozwój systemu opieki nad dziećmi do lat 3 – Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową – realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych, grup

	wsparcia, grup korekcyjno- edukacyjnych, poradnictwo dla osób doświadczających przemocy domowej – Zapewnienie wsparcia specjalistycznego dla osób starszych
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych – Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego – Liczba zawiązanych grup wsparcia dla rodzin (ew. ilość spotkań w ramach istniejących grup wsparcia) Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej	– Podnoszenie kompetencji rodzicielskich – Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego – Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej – Dalsze prowadzenie Punktu Konsultacyjnego (szkolenia, rozwój kompetencji, zwiększenie pomocy psychologicznej i terapeutycznej) – Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego – W razie potrzeby utworzenie mieszkań treningowych lub wspomaganych w gminie dla ofiar przemocy domowej lub zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia , a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych; – kontynuacja współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie – Rozpoznanie problemu przemocy wobec seniorów – szkolenia uświadamiające
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych – Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego – Liczba mieszkań treningowych lub wspomaganych (jeżeli zostaną utworzone, zgodnie z zapotrzebowaniem) – Liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego.	

4. Wspieranie rodzin z dziećmi	– Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży – Współpraca z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w celu poszerzenia oferty zajęć dla dzieci i młodzieży – Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin – Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – Liczba dzieci, którym zorganizowano wypoczynek (letni, zimowy) – Liczba zajęć doształcających dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć) – Liczba świetlic/klubów młodzieżowych, placówek wsparcia dziennego – Liczba (oraz kwota) wypłaconego wsparcia finansowego dla rodzin	
5. Wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	– Organizowanie doształcania dla dzieci szczególnie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym – Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci – Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych służących rozwojowi rodziny – Rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba/ilość zajęć dla dzieci i młodzieży – Liczba świetlic/klubów młodzieżowych, placówek wsparcia dziennego Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną	– Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną – Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Szybsza i skuteczniejsza interwencja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych – Pozyskanie środków finansowych na realizację różnorodnych projektów

	kulturalnych – w tym z zakresu edukacji kulturowej, organizacji imprez, zajęć dla różnych grup społecznych. – Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej – podkreślenie roli świadka w sygnalizowaniu sytuacji przemocowych
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji zajmujących się pomocą i integracją społeczną oraz dla specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Wielkość i rodzaj pozyskanych środków na realizację projektów – Liczba i rodzaj przeprowadzonych działań (np. kampanii) zwiększających świadomość społeczną w zakresie tematu przemocy domowej Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2024-2030 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe <u>Realizatorzy</u> – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, kulturalne i sportowe, i inne. <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura rejonowa, kuratorzy sądowi, Kościół, społeczność lokalna oraz pozostałe podmioty.	

<u>Cel Strategiczny nr II</u> <u>Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,</u> <u>ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej</u> <u>oraz osób z niepełnosprawnościami.</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych	– Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych (szczególnie w obszarach kluczowych dla funkcjonowania Gminy, np.: opiekun/asystent, podstawowa opieka zdrowotna) – Minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia – Organizacja spotkań motywacyjno-edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami (w tym również prowadzącymi JDG) – Organizacja spotkań dla młodzieży – uświadamianie w kwestii wejścia na rynek pracy oraz aktywności zawodowej – Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych lub współfinansowanych szkoleń dla bezrobotnych – Wielkość i rodzaj przyznanej pomocy społecznej dla bezrobotnych Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Rozwój usług społecznych i aktywizacja dla osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym	– Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców – Organizacja zajęć i warsztatów dla osób z niepełnosprawnościami – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i z niepełnosprawnościami – Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami – Upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności

	– Wsparcie dla opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych jako element deinstytucjonalizacji wsparcia wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami poprzez opiekę Asystentów Osób Niepełnosprawnych lub opiekę wytchnieniową
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba zorganizowanych imprez – Liczba zorganizowanych zajęć i warsztatów – Liczba zrealizowanych usług – Rodzaj (oraz wielkość) udzielonego wsparcia i pomocy opiekunom osób z niepełnosprawnościami Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
3. Rozwój usług społecznych i aktywizacja seniorów	– Likwidacja barier architektonicznych (w tym wsparcie tego rodzaju inicjatyw) – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów – Szkolenie opiekunów osób starszych, chorych, niepełnosprawnych – Pomoc w organizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych – Promowanie w środowisku seniorów form aktywnego spędzania czasu wolnego – kontynuacja dotychczasowych inicjatyw (spotkań, Klub Seniora), jak również wspieranie nowych projektów – Dążenie do integracji międzypokoleniowej – Rozwój usług edukacyjnych adresowanych od osób starszych.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj prac/działań w ramach likwidacji barier architektonicznych – Liczba i rodzaj udzielonych świadczeń opiekuńczych i specjalistycznych – Liczba przeprowadzonych szkoleń	

– Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć/warsztatów/imprez integracyjnych – Liczba i rodzaj udzielonych działań/usług o charakterze edukacyjnym Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
4. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (szczególnie w obszarze ubóstwa)	– Kontynuacja programów dożywiania dzieci i młodzieży – Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem – Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego – Podjęcie działań integracyjnych wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych, w tym praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i inne.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba (skala) udzielonej pomocy w ramach programu dożywiania dzieci i młodzieży – Liczba zorganizowanych (bądź wspartych finansowo) wyjazdów dla dzieci z rodzin zagrożonych ubóstwem – Rodzaj i skala form wsparcia zindywidualizowanego Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2024-2030 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe <u>Realizatorzy</u> – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne, i inne. <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,	

ośrodki wsparcia, Policja, Kościół, społeczność lokalna, a także pozostałe podmioty.

Cel Strategiczny nr III
Efektywna polityka prozdrowotna,
zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Promocja społeczeństwa obywatelskiego	– Organizacja imprez integracyjnych (integracja międzypokoleniowa, integracja osób zagrożonych wykluczeniem, itp.) – Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie – promowanie i wspomaganie nowych inicjatyw – Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej – Pobudzanie oddolnych inicjatyw (samoorganizacja mieszkańców)
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń o charakterze integracyjnym – Rodzaj i ilość nowych form aktywizacji społeczno- kulturalnej Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Rozwój inicjatyw i działań aktywizujących życie lokalnej społeczności	– Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych – Promowanie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnościami – Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba (skala) udzielonego wsparcia dla organizacji społecznych i pozarządowych – Liczba/skala działań podjętych w ramach promocji seniorów i osób z niepełnosprawnościami (w tym również imprezy integracyjne) Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	

3. Zminimalizowanie zjawisk problemów społecznych	– Rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego psychologicznego, prawnego, terapeutycznego – Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków alkoholizmu i narkomanii – Kontynuacja kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Organizowanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych – Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i kontynuacja/wdrażanie programów profilaktycznych i kampanii społecznych
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj oferowanych usług w ramach poradnictwa (specjalistycznego, psychologicznego, prawnego oraz terapeutycznego) – Liczba zorganizowanych szkoleń (bądź innych działań) dla rodziców i dzieci na temat szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych (inne działania – np. kampanie edukacyjne) – Liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Liczba i rodzaj działań pomocowych w ramach zwiększania dostępności terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych/współuzależnionych Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
4. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia	– Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Promocja modelu zdrowego stylu życia – Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych – Wdrażanie projektów i programów promujących zdrowy styl życia
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć sportowych i/lub rekreacyjnych – Rodzaj kampanii promujących zdrowy tryb życia Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo- sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	

Czas realizacji – lata 2024-2030

Finansowanie – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe

Realizatorzy – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne

Partnerzy w realizacji – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, placówki leczenia uzależnień , ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, a także inne podmioty

VIII. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- wzrost aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej);
- wzrost aktywności instytucji pomocowych, powiązany z wzrostem zaufania do tychże instytucji;
- ograniczenie ogólnej skali problemów społecznych w Gminie Wilczyce.

Prognozowane zmiany gmina Wilczyce osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

<u>Problem społeczny</u>	<u>Prognoza zmian</u>
Bezrobocie	– spadek liczby osób bezrobotnych – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie
Niepełnosprawność	– poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych – powstawanie środowiskowych form wsparcia dla osób niepełnosprawnych – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych

	– wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
Uzależnienia	– zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny
Ubóstwo	– poprawę warunków życia mieszkańców – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym
Przemoc domowa	– ograniczenie zjawiska przemocy domowej poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania (przemocy) – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą – ochrona ofiar przemocy – prowadzenie specjalistycznych porad i terapii dla sprawców przemocy – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy domowej
Osoby starsze	– poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych.

IX.SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet przy pomocy Urzędu Gminy; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Gminy– organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie

rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań osłonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia, w całokształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Koszt realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wilczyce na lata 2024-2030 został oszacowany w skali rocznej, odrębnie dla poszczególnych celów strategii. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych w 2024 roku będą oscylować w granicach określonych w poniższym zestawieniu:

<u>Cel:</u>	<u>2024</u>	<u>2025 – 2030</u>
CEL STRATEGICZNY I Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych		Realizacja zadań wynikających z niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w latach 2025- 2030 będzie finansowana z budżetu
CEL STRATEGICZNY II Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki		

senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami		gminy do wysokości środków finansowych zaplanowanych na ten cel w danym roku budżetowym.
CEL STRATEGICZNY III Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom		

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Gminy, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, gmina Wilczyce będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring

służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Gminy, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Wilczyce oraz Ośrodka Pomocy Społecznej.

Głównym Koordynatorem i Realizatorem niniejszej Strategii jest Ośrodek Pomocy Społecznej, reprezentowany przez Kierownika OPS. Kierownik OPS może wskazać Koordynatorów Wspierających, jako osoby/podmioty wspierające realizację poszczególnych Celów (bądź Kierunków działania) niniejszej Strategii. Osoby te, jeżeli nie podlegają służbowo Kierownikowi OPS, są przydzielane/delegowane do wskazanych zadań na polecenie Wójta (na wniosek Kierownika OPS).

Podstawowymi realizatorami Strategii, poza OPS, są:

- Urząd Gminy;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Pedagodzy szkolni;
- Szkoły i przedszkola;

Ponadto, partnerami współrealizującymi Strategię mogą być np.: organizacje pozarządowe realizujące zadania spójne z celami strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowy Urząd Pracy.

Stosownie do zapisów Strategii, w miarę potrzeby aktualizuje się istniejące lub proponuje kolejne programy lub projekty z zakresu pomocy społecznej, przedkładając stosowne propozycje Radzie Gminy. Istniejące i przyszłe programy pomocy społecznej oraz zawarte w nich projekty realizuje się z uwzględnieniem wizji i misji oraz celów (kierunków działania) ustalonych w niniejszej Strategii.

Do 31 marca każdego roku na ręce Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej Koordynatorzy Wspierający składają sprawozdanie za poprzedni rok z realizowanych zadań, z uwzględnieniem właściwych programów i projektów pomocy społecznej

i oceną stopnia osiągnięcia celów nakreślonych w strategii. Całościowy raport Kierownik OPS przedkłada Wójtowi do końca czerwca każdego roku za rok poprzedzający.

Monitoring powyższy posłuży do ewaluacji zapisów Strategii. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych należy podjąć działania aktualizujące obowiązującą Strategię.

ZAŁĄCZNIK NR 1 – WYKAZ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilczycach
- Urząd Gminy Wilczyce
- Ochotnicze Straże Pożarne działające na terenie gminy Wilczyce
- Centrum Kultury
- Szkoły Podstawowe działające na terenie gminy Wilczyce
- Klub Seniora
- Świetlice Środowiskowo-profilaktyczne
- Klub Sportowy „Huragan”
- Szkołka kolarska przy Szkole Podstawowej w Wilczycach
- Koła Gospodyń Wiejskich działające na terenie gminy Wilczyce
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Gminie Wilczyce
- Zespół Interdyscyplinarny